

Василь Олександрович наголошував на значенні слова і мови у навчальному процесі. У формуванні творчих здібностей учнів відводив особливе місце книзі.

Педагог висловлював думку щодо необхідності обережності дитину від грубості, різких, необережних слів. «Кожен педагог має бути вимогливим і твердим у своїх вимогах» [3, с. 152]. Виховання – це не подолання недоліків дитини, а підтримка найкращого, що в ній є. В основі навчання має бути повага і любов до дитини, а не влада. На плечі вчителя покладена велика відповідальність – любити дітей, віддавати їм своє серце і душу, розуміти їх. Василь Олександрович писав: «Що було найголовнішим у моєму житті? Без роздумів відповідаю – любов до дітей».

В.О.Сухомлинський вважав, що гармонійний, всебічний розвиток особистості можливий лише за умови, коли школа і сім'я стають єдиним цілим у спільній роботі. У багатьох своїх творах педагог показав, як розвиток дитини залежить від культури батька й матері, як пізнаються людські стосунки і суспільне оточення на прикладі батьків. Не менш важливим у процесі становлення особистості є вчителі, їх компетентність. «Працю вчителя ні з чим не можна порівняти, ні зіставити. Ткач уже через годину бачить плоди своїх турбот. Сталевар через кілька годин радіє з вогненного потоку металу – це вершина його мрії; орач, сіяч, хлібороб через кілька місяців милується колосками і жменю зерна, вирощеного в полі... А вчителеві треба працювати роки і роки, щоб побачити предмет свого творіння; буває, минають десятиріччя, і ледве-ледве починає позначатися те, що ти замислив; нікого так часто не відвідує почуття незадоволення, як учителя; ні в якому ділі помилки і невдачі не ведуть до таких тяжких наслідків, як в учительському» [5, с. 172].

Таким чином, проаналізувавши спадщину педагога-гуманіста можемо зазначити, що розроблена ним педагогічна система для сучасних поколінь учителів є цінним джерелом безперервного саморозвитку та самореалізації.

Список використаної літератури

1. Бакалюк В. Ідеї В. Сухомлинського у сучасній школі / В. Бакалюк // Управління школою. – 2004. – № 13. – С. 16–18.
2. Омельчук В. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка гуманізму [Текст] / В. Омельчук // Рідна школа. – 2013. – № 8-9. – С. 28–30.
3. Сухомлинський В.А. Методика виховання колектива // М. – 1981. – С.152 – 165.
4. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5-ти т. – Т.4. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 193.
5. Ткачук Ю. Упровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського у практичній діяльності школи [Текст] / Ю. Ткачук // Дидаскал. Творчість Григорія Ващенко – стяг державотворчої педагогічної думки. – 2015. – № 15. – С. 171–175.

Ярослава Рябчун

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки відображені перспективи реформування сучасної освіти, визначена роль педагога в її модернізації. Провідним завданням є реалізація особистісного розвитку людини відповідно до її індивідуальних задатків, здібностей, потреб з метою самовдосконалення та самореалізації. Актуальним є звернення до доробку вітчизняних вчених, вивчення їх теоретичних розробок і практичного досвіду, зокрема видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського (1918–1970), має допомогти у формуванні індивідуальності вчителя-інноватора, вдосконаленню й підвищенню якості освіти.

Погляди на виховання та навчання дітей, розкриття закономірностей, характерних для педагогіки В.О. Сухомлинського висвітлювали в своїх працях Г. Аржана, А. Борисовський, Г. Волков, К. Григор'єв, С. Соловейчик. Дослідники Л. Дворникова, М. Любицина, Г. Цурикова, І. Кузьмичов знайомили із проблемами розумового, фізичного, трудового, естетичного і морального виховання в педагогічній спадщині педагога.

І.А. Суржикова, компаративно вивчаючи педагогічні ідеї Василя Сухомлинського і Селестена Френе, визначила спільність їх педагогічних ідей та підходів до питань навчання й виховання [5].

Також велику увагу дослідженню його педагогічних поглядів приділили Г.А. Вороніна, М.А. Галагузова, І.Д. Зверева, А.Й. Капська, Л.Г. Коваль, Л.В. Мардахаєв, Л.І. Міщик, П.А. Шептенко, В.Д. Семенов, О.В. Сухомлинська та ін.

Педагогічна концепція В. Сухомлинського високогуманна і демократична, органічно поєднує класичну і народну педагогіку.

Назва книги «Серце віддаю дітям», підтвержене буденними справами великого вчителя. Він писав: «Що було найголовнішим у моєму житті? Не роздумуючи, відповідаю: Любов до дітей». На наш погляд, ця теза має стати головною для вчительства і державотворців.

Звернення до педагогічної спадщини В. Сухомлинського, вивчення його педагогічної системи, свідчать про перспективність використання доробку педагога у системі підготовки майбутнього вчителя, підтверджують її значущість для розв'язання актуальних проблем сучасної освітньої та виховної практики [1].

На думку педагога, у школі потрібно мати дисципліну, яка б давала молодому поколінню знання щодо сім'ї, шлюбу, дітей і любові: «Етичні повчання з цього циклу дійдуть до свідомості й почуттів юнаків і дівчат, стануть їхніми переконаннями лише за тієї умови, якщо в школі навчає жити все: і урок з гуманітарного предмета, на якому майбутні батьки і матері утверджуються в моральному ідеалі; і будь-яка розумна праця, що виховує в майбутнього громадянина наполегливість, силу волі, уміння переборювати труднощі; й активна участь у громадському житті, й колективна цілеспрямованість вихованців до гарних, благородних учинків, що одухотворяють відносини між членами колективу» [6, с. 187].

В. Сухомлинський вірить у силу виховання, але підкреслює, що успіх його залежить від глибокого проникнення в духовний світ школяра. «... Три тисячі сімсот сторінок у записниках, які я веду все своє вчительське життя ... Кожна сторінка присвячена одній людині – моєму учневі. Три тисячі сімсот навчальних доль. Тут майже все доросле населення нашого села. Нещодавно мені захотілося погортати ці сторінки ... Кожна дитина була світом особливим, унікальним» [11].

Учений зазначав, що педагог зобов'язаний цей світ знати, бо процес виховання виражається в єдності їхніх ідеалів, інтересів, думок, переживань. Ідеал виховання В. Сухомлинський бачить у гармонійній, морально чистій особистості. І тому він звертає серйозну увагу на гармонію педагогічних впливів. Немає нічого в світі складнішого за людину, і впливати на неї одиничним засобом неможливо. Гармонія педагогічних впливів – це корінна, основоположна закономірність виховання. «Будь-який вплив на особистість втрачає свою силу, якщо немає сотні інших впливів», – зазначає педагог [9].

В.О. Сухомлинський стверджує, що «сила виховного колективу починається з того, що є в кожній окремій людині, які духовні багатства має кожна людина, що вона привносить у колектив, що дає іншим, що від неї беруть люди» [9]. Він був прихильником ранньої соціалізації дитини, її раннього залучення до моральних і духовних цінностей суспільства: «Пізнання дитиною навколишнього світу і самого себе не повинно бути однобічним. Пізнаючи світ і самих себе, діти зобов'язані по крупинці пізнавати свою відповідальність за матеріальні і духовні цінності, створені старшими поколіннями» [8].

Педагог-гуманіст підкреслював, що немає людей більш допитливих, невгамовних як учителі, бо «учитель творить Людину» [12, с. 242].

Особливе значення у вихованні приділяв емоційним переживанням. Він вважав, що «емоційна насиченість процесу навчання, особливо сприйняття навколишнього світу, – це вимога, висунута законами розвитку дитячого мислення». На думку В.О. Сухомлинського, єдина реальна рушійна сила виховання – прагнення дитини бути гарним. Називаючи дитину брехуном, ледарем, грубіяном, ми зосереджуємо її на недоліках, тим самим виховуючи брехунів, ледарів, грубіянів, слабких, невпевнених у собі людей [13].

В. Сухомлинський надавав перевагу самоосвіті перед іншими формами методичної роботи. Він писав: «Знання, добуті самоосвітою, дуже міцно зберігаються в пам'яті. У процесі самоосвіти формуються індивідуальні риси особистості, виробляється індивідуальний стиль розумової праці» [10, с. 261].

Педагог називав важливим завданням творчої праці педагога навчити дітей мислити: «Коли я чую слова творча праця педагога, мені завжди згадується перша ідея, що оволоділа нашим колективом, надихнула на пошуки, які продовжуються й зараз: дітей треба вчити мислити – це найважливіший бік педагогічного процесу не тільки на уроці, але й скрізь, де відбувається духовне спілкування педагога і дитини» [11; с. 404].

Одне з найважливіших завдань школи, зазначав В. Сухомлинський, "навчити користуватися знаннями. Якщо набуті уміння і навички тільки засвоюються і не застосовуються на практиці, навчання поступово виходить зі сфери духовного життя дитини, неначе відділяється від її інтересів і захоплень" [4]. Сьогодні це є актуальним у контексті нової української школи.

Розглядаючи сім'ю, як першооснову соціалізації особистості, визначав мету виховання як «цілісний і гармонійний розвиток особистості творення нової людини, адже в сім'ї шліфуються найтонші грані людини – громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості» [9, с. 414].

Одним із головних тверджень В.О.Сухомлинського є положення про неповторність кожної дитини. "У практиці своєї виховної роботи ми виходимо з того, що людина неповторна ..." [7, с. 284].

Педагог вказував на особливу роль учителя щодо професійного самопізнання і самовиховання. Однією з найголовніших вимог до, на його думку, є здатність поєднувати щирість і мудрість [3, с. 44-45].

Педагогічна діяльність В.О.Сухомлинського тісно пов'язана з ПНПУ імені В. Г. Короленка. Як зазначав науковець: «Мені випало щастя два роки вчитися в Полтавському педагогічному інституті... Кажу – випало щастя, бо нас, двадцятирічних юнаків та дівчат, оточувала в інституті атмосфера творчої мислі, допитливості, жадоби знань. Я з гордістю називаю Полтавський педагогічний інститут своєю альмаматер...» [2].

Наш університет є визначним освітнім центром із вагомими науковими здобутками й традиціями. Цьому сприяє діяльність музейного комплексу, до складу якого входить і кімната-музей В.О. Сухомлинського, в якій проводяться творчі вечори та педагогічні читання, конференції, що допомагає студентству відкривати для себе, вивчати та впроваджувати ідеї великого педагога.

Отже, педагогічна спадщина Василя Олександровича Сухомлинського – невичерпне джерело інноваційності, де найголовніше в його концепції – висока гуманність, любов до дитини, народність, демократичність.

Список використаної літератури

1. Василь Сухомлинський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://edufuture.biz/index.php?title=Тема_17._Василь_Сухомлинський.
2. Жизненный путь В.А. Сухомлинского [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medicinapediya.ru/psihologiya-pedagogika-voennaya/jiznennyiy-putsuhomlinskogo.html>
3. Новгородська Ю. Ідеї В.О.Сухомлинського живуть і розвиваються // Рідна школа. - 2002. - листопад. - С. 44-45.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: "Видавництво А. С. К.", 2003.
5. Сухомлинська О. В. Василь Сухомлинський в зарубіжжі // Початкова школа. – 1998. – № 9. – С. 5-10.
6. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / Василь Олександрович Сухомлинський. – Київ: Рад. школа, 1978. – 264 с.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5-ти т. — К., 1976-1978
8. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. – Т. 1. – К.: Рад. шк., 1976, 390 с..
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. \ В. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1977 – Т.4. – 638 с.
10. Сухомлинський В.А. Павлышская средняя школа: обобщение опыта учебно-воспитательной работы в сельской средней школе / В.А. Сухомлинский. – М. : Просвещение, 1979. – 393 с.
11. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором/ В. О. Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 4. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 404.
12. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: В 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С.7-279.
13. Сухомлинський В.А. Сердце отдаю детям / В.А. Сухомлинский. – К.: Рад. школа, 1972. – 143 с.

Наталія Баранник

ВАСИЛЬ ОЛЕКСАНДРОВИЧ СУХОМЛИНСЬКИЙ ЯК ТВОРЕЦЬ ПАВЛИСЬКОЇ ШКОЛИ

Мета статті: полягає у розкритті досвіду роботи Павліської школи як живильного джерела духовності, що ґрунтується на гуманістичних ідеях В. О. Сухомлинського з розвитку творчої особистості.

Сьогодні перед школою постало завдання неочачної складності – давати середню освіту всьому молодому поколінню, формуючи своїх вихованців чесними та порядними людьми, активними